TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS
2004 m. lapkričio 11 d. *

Byloje C-457/02

dėl *Tribunale di Terni* (Italija) 2002 m. lapkričio 20 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2002 m. gruodžio 18 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

Antonio Niselli,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai C. Gulmann ir J. P. Puissochet (pranešėjas),

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė M. Múgica Arzamendi, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. gegužės 6 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: italų.

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

— A. Niselli, atstovaujamo advokatų L. Mattrella ir E. Morigi,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo valstybės advokato (*avvocato dello Stato*) M. Fiorilli,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos E. Riedl,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos M. Kostantidinis ir R. Amorosi, padedamų advokato G. Bambara,

susipažinęs su 2004 m. birželio 10 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų (OL L 194, p. 39), iš dalies pakeistos 1991 m. kovo 18 d. Tarybos direktyva 91/156/EEB (OL L 78, p. 32) ir 1996 m. gegužės 24 d. Komisijos sprendimu 96/350/EB (OL L 135, p. 32), (toliau – Direktyva 75/442) išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš A. Niselli, kuris kaltinamas atliekų tvarkymu be išankstinio atsakingos institucijos leidimo.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisė

3 Direktyva 75/442 siekiama suderinti atliekų tvarkymo reglamentavimą valstybėse narėse.

4 Šios direktyvos 1 straipsnio a dalies pirmoji pastraipa apibrėžia atliekas kaip „medžiagą ar daiktą, patenkantį į I priedo kategorijas, kurias atliekų turėtojas šalina, ketina arba privalo šalinti".

5 Direktyvos 75/442 I priedas „Atliekų kategorijos" nurodo Q1 punkte: „gamybos ar vartojimo liekanos, nenurodytos toliau", Q14 punkte: „produktai, netinkami naudoti jų turėtojui (žemės ūkio, buitinės, biuro, komercinės ir prekybos atliekos ir t.t.)" ir Q16 punkte: „bet kurios medžiagos, junginiai ar produktai, neminimi pirmiau išvardytose kategorijose".

6 Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies antroji pastraipa įpareigoja Europos Bendrijų Komisiją sudaryti „sąrašą atliekų, priklausančių I priede nurodytoms kategorijoms"

(toliau – atliekų sąrašas). Šiuo tikslu priimtas 2000 m. gegužės 3 d. Komisijos sprendimas 2000/532/EB, keičiantis Sprendimą 94/3/EB, nustatantį atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 75/442 dėl atliekų 1 straipsnio a dalį, ir Tarybos sprendimą 94/904/EB, nustatantį pavojingų atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 91/689/EEB dėl pavojingų medžiagų 1 straipsnio 4 dalį (OL L 226, p. 3). Šis sąrašas buvo kelis kartus keistas, paskutinis jo pakeitimas priimtas 2001 m. liepos 23 d. Tarybos sprendimu 2001/573/EB (OL L 203, p. 18). Atliekų sąrašas įsigaliojo 2002 m. sausio 1 dieną. Šio sąrašo 17 skyriuje nurodytos „statybinės ir pastatų griovimo atliekos (įskaitant kelių tiesimą)". Šio skyriaus 17 04 poskyryje išvardytos įvairios metalo atliekų rūšys. Atliekų sąrašo įvade nurodoma, kad tai suderintas sąrašas, kuris periodiškai peržiūrimas, tačiau „tai, kad medžiaga įtraukiama į sąrašą, nereiškia, kad ta medžiaga yra atlieka visais atvejais. Medžiagos yra laikomos atliekomis tik tada, jei jos atitinka Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalyje esantį atliekų apibrėžimą".

7 „Gamintojas" pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio b dalį yra „visi, dėl kurių veiklos susidaro atliekos („pirminis gamintojas") ir (arba) visi, kurie vykdo pirminį tvarkymą, maišymą ar kitas operacijas, pakeičiančias šių atliekų pobūdį ar sudėtį".

8 „Turėtojas" pagal Direktyvos 75/442 1 straipsnio c dalį „reiškia atliekų gamintoją arba fizinį ar juridinį asmenį, kuris tas atliekas valdo".

9 „Tvarkymas" pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio d dalį „reiškia atliekų surinkimą, vežimą, panaudojimą ir šalinimą, įskaitant šių operacijų priežiūrą ir vėlesnę šalinimo vietų priežiūrą".

10 „Šalinimas“ ir „panaudojimas“ pagal 1 straipsnio e ir f dalis „reiškia bet kurią operaciją, nurodytą II priedo A ir B dalyse. Šie priedai priimti atsižvelgiant į mokslo ir technikos pažangą 1996 m. gegužės 24 d. Komisijos sprendimu 96/350/EB (OL L 135, p. 32). IIB priedo, išvardijančio panaudojimo operacijas, R4 punkte nurodomas „metalų ir metalų junginių perdirbimas (atnaujinimas)“, o R13 punkte – „atliekų saugojimas prieš bet kurį iš R1–R12 naudojimo būdų (išskyrus laikinąjį saugojimą prieš surinkimą atliekų susidarymo vietoje)“.

11 Direktyvos 75/442 3 straipsnio 1 dalies b punktas nurodo, kad valstybės narės imasi atitinkamų priemonių, skatinančių atliekų panaudojimą jas perdirbant, pakartotinai panaudojant ar kitokiu būdu gaunant antrines žaliavas.

12 Tos pačios direktyvos 4 straipsnis nurodo, jog valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad atliekos būtų panaudotos arba pašalintos nesukeliant pavojaus žmonėms ir nenaudojant procesų ar būdų, galinčių pakenkti aplinkai, t. y. nesukeliant pavojaus vandeniui, orui arba dirvožemiui, augalams ir gyvūnams ir nedarant neigiamo poveikio kraštovaizdžiui arba ypač svarbioms vietovėms. Šis straipsnis nurodo, kad valstybės narės taip pat imasi būtinų priemonių uždrausti atliekų išmetimą, išvertimą arba nekontroliuojamą šalinimą.

13 Direktyvos 75/442 9 ir 10 straipsniai nurodo, kad visos įmonės arba ūkio subjektai, vykdantys atliekų panaudojimo arba šalinimo operacijas, turi gauti atsakingos institucijos leidimą.

14 Direktyvos 75/442 11 straipsnis nurodo, kad tam tikromis sąlygomis reikalavimas gauti leidimą gali būti netaikomas.

Nacionalinė teisė

15 Direktyva 75/442 perkelta į Italijos teisę 1997 m. vasario 5 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 22 dėl Direktyvos 91/156/EB dėl atliekų, Direktyvos 91/689/EEB dėl pavojingų atliekų ir Direktyvos 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų (1997 m. vasario 15 d. *GURI* Nr. 38 priedas), iš dalies pakeistu 1997 m. lapkričio 8 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 389 (1997 m. lapkričio 8 d. *GURI* Nr. 261, toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 22/97).

16 Įstatyminio dekreto Nr. 22/97 6 straipsnio 1 dalies a punktas apibrėžia „atliekas" kaip „medžiagą ar daiktą, patenkantį į A priedo kategorijas, kurias atliekų turėtojas šalina, ketina arba privalo šalinti". Šio įstatyminio dekreto A priede pateikiamas toks pat „atliekų kategorijų" sąrašas, kaip ir Direktyvos 75/442 I priede. Be to, Įstatyminio dekreto Nr. 22/97 B, C ir D prieduose atitinkamai išvardijamos tos pačios atliekų šalinimo ir panaudojimo operacijos, kaip ir Direktyvos 75/442 IIA ir IIB prieduose, bei pavojingos atliekos, atitinkančios Direktyvos 91/689 1 straipsnio 4 dalies apibrėžimą.

17 Pagal Įstatyminį dekretą Nr. 22/97 tam tikrų kategorijų atliekų tvarkymui būtina gauti administracinį leidimą. Už tokią veiklą be leidimo kyla baudžiamoji atsakomybė.

18 Pradėjus baudžiamąjį procesą, kuriame nagrinėjama pagrindinė byla, 2002 m. liepos 8 d. buvo priimtas Dekretas-įstatymas Nr. 138 (2002 m. liepos 8 d. *GURI* Nr. 158), 2002 m. rugpjūčio 8 d. patvirtintas Įstatymu Nr. 178 (2002 m. rugpjūčio 10 d. *GURI* Nr. 187, toliau – Dekretas-įstatymas Nr. 138/02).

19 Šio dekreto-įstatymo 14 straipsnyje pateikiamas „atliekų" sąvokos Įstatyminio dekreto Nr. 22/97 prasme „autentiškas aiškinimas":

„1. Įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) 6 straipsnio 1 dalies a punkte ir vėlesniuose jo pakeitimuose sąvokas „šalina", „ketina" arba „privalo šalinti" reikia aiškinti taip:

a) „šalina": veiksmai, kuriais tiesiogiai arba netiesiogiai medžiagos, daiktai arba produktai perduodami arba pateikiami įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) B ir C prieduose numatytoms šalinimo arba panaudojimo operacijoms;

b) „ketina šalinti": ketinimas pateikti medžiagas, daiktus arba produktus įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) B ir C prieduose numatytoms šalinimo arba panaudojimo operacijoms;

c) „privalo šalinti": pareiga pateikti daiktus, medžiagas arba produktus šalinimo arba panaudojimo operacijoms, numatyta įstatyme ar administracinės teisės akte arba savaime numanoma dėl daikto, medžiagos arba produkto pobūdžio arba dėl to, kad jie įtraukti į įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) D priede pateiktą pavojingų atliekų sąrašą.

2. 1 dalies b ir c punktai netaikomi produktams, medžiagoms arba daiktams, gamybos arba vartojimo liekanoms, jei jie atitinka vieną iš šių sąlygų:

a) jie gali būti arba yra realiai ir objektyviai dar kartą panaudojami tame pačiame, panašiame arba kitokiame gamybos ar vartojimo procese, prieš tai neapdorojus ir nedarant žalos aplinkai;

b) jie gali būti arba yra realiai ir objektyviai dar kartą panaudojami tame pačiame, panašiame arba kitokiame gamybos ar vartojimo procese, pirmiausia apdorojus, tačiau nesant būtinybės taikyti įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) C priede nurodytų operacijų."

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

20 A. Niselli, *ILFER SpA* bendrovės teisinis atstovas, apkaltintas atliekų tvarkymu be leidimo. Policija pastebėjo *ILFER SpA* sunkvežimį, kuriuo metalo medžiagos buvo vežamos be atliekų identifikavimo dokumento, numatyto Įstatyminiame dekrete Nr. 22/97. Be to, paaiškėjo, kad sunkvežimis neįtrauktas į tuo pačiu įstatyminiu dekretu numatytą nacionalinį atliekas tvarkančių įmonių sąrašą.

21 Pagal nagrinėjant bylą pateiktą techninį pranešimą areštuotos medžiagos buvo išmontuota įranga ir transporto priemonės arba kiti išmesti daiktai. Visi jie savo sudėtyje turėjo grynos geležies arba geležies lydinių su kitais metalais ir buvo užteršti

organinės kilmės medžiagomis: laku, tepalais arba organiniais pluoštais. Šie įvairiuose technologiniuose procesuose naudoti daiktai buvo iš jų išimti, nes tapo nebetinkami naudoti.

22 Svarstant dėl tolesnės baudžiamosios bylos nagrinėjimo eigos įsigaliojus Dekretui-įstatymui Nr. 138/02, *Tribunale penale di Terni* iš esmės kilo klausimas dėl dekreto-įstatymo 14 straipsnyje pateikiamo „atliekų" apibrėžimo „autentiško aiškinimo", kuris gali prieštarauti Direktyvai 75/442. Pagal šį aiškinimą A. Niselli veika nebėra teisės pažeidimas, nes areštuotą metalą buvo ketinama dar kartą panaudoti, todėl jis nėra atliekos. Tačiau jei šis aiškinimas prieštarauja Direktyvai 75/442, baudžiamąją bylą remiantis pareikštu kaltinimu galima nagrinėti toliau.

23 Kadangi Komisija pradėjo procedūrą prieš Italijos Respubliką dėl įsipareigojimų pagal Direktyvą 75/442 neįvykdymo, *Tribunale penale di Terni* nusprendė atidėti bylos nagrinėjimą ir pateikti Europos Bendrijų Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) Ar atliekų apibrėžimas turi griežtai atitikti šias sąlygas, t. y. kad sąvokos „šalina", „ketina" arba „privalo šalinti", perkeltos į Italijos teisę įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) 6 straipsnio 1 dalies a punktu aiškintinos taip:

a) „šalina": veiksmai, kuriais tiesiogiai arba netiesiogiai medžiagos, daiktai arba produktai perduodami arba pateikiami įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) B ir C prieduose numatytoms šalinimo arba panaudojimo operacijoms;

b) „ketina šalinti“: ketinimas pateikti medžiagas, daiktus arba produktus įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) B ir C prieduose numatytoms šalinimo arba panaudojimo operacijoms;

c) „privalo šalinti“: pareiga pateikti daiktus, medžiagas arba produktus šalinimo arba panaudojimo operacijoms, numatyta įstatymu arba administracinės teisės aktuose arba savaime numanoma dėl daikto, medžiagos arba produkto pobūdžio arba dėl to, kad jie įtraukti į įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) D priede pateiktą pavojingų atliekų sąrašą?

2) Ar atliekų apibrėžimas gali būti netaikomas produktams, medžiagoms arba daiktams, gamybos arba vartojimo liekanoms, jei jie atitinka vieną iš šių sąlygų:

a) jie gali būti arba yra realiai ir objektyviai dar kartą panaudojami tame pačiame, panašiame arba kitokiame gamybos ar vartojimo procese, prieš tai neapdorojus ir nedarant žalos aplinkai;

b) jie gali būti arba yra realiai ir objektyviai dar kartą panaudojami tame pačiame, panašiame arba kitokiame gamybos ar vartojimo procese, pirmiausia apdorojus, tačiau nesant būtinybės taikyti Italijoje galiojančio įstatyminio dekreto (Nr. 22/97) C priede (kuris pažodžiui perkelia Direktyvos 91/156/EEB II priedą į Italijos teisę) nurodytų operacijų?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

24 Italijos vyriausybė teigia, kad Bendrijos teisės aiškinimas, dėl kurio kreiptasi į Teisingumo Teismą, yra nebūtinas, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų aiškinimo sunkumų Italijos jurisprudencijoje nėra.

25 Be to, Italijos vyriausybė tvirtina, kad prejudiciniai klausimai nepriimtini, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš tiesų siekia, kad Teisingumo Teismas pareikštų savo nuomonę dėl įsipareigojimų neįvykdymo, kuriuo Italijos Respublika kaltinama Komisijai pradėjus procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo, kuri nurodyta ir nutartyje dėl prejudicinio sprendimo.

26 Šie du argumentai atmestini. Tik nacionalinis teismas, nagrinėjantis bylą ir atsakantis už galutinio sprendimo priėmimą, įvertinęs bylos aplinkybes turi teisę nutarti, ar sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas ir ar Teisingumo Teismui teikiami klausimai yra susiję su byla. Nacionaliniam teismui pateikus klausimus dėl Bendrijos teisės aiškinimo, Teisingumo Teismas iš principo privalo priimti sprendimą. Teisingumo Teismas gali atmesti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto klausimo tik tuo atveju, kai Bendrijos teisės aiškinimas arba Bendrijos teisės akto galiojimo nustatymas, dėl kurio nacionalinis teismas pateikė prašymą, yra akivaizdžiai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba objektu, kai problema yra hipotetinė arba kai Teisingumo Teismas neturi faktinės arba teisinės medžiagos, būtinos naudingai atsakyti į pateiktus klausimus (žr. 2001 m. kovo 13 d. Sprendimo *PreussenElektra*, C-379/98, Rink. p. I-2099, 38–39 punktus).

27 Šiuo atveju taip nėra. Viena vertus, iš bylos medžiagos aišku, kad Teisingumo Teismui pateikti klausimai tiesiogiai susiję su *Tribunale penale di Terni* nagrinėjamos bylos objektu. Kita vertus, dėl Komisijos pradėto proceso dėl Italijos Respublikos įsipareigojimų pagal Direktyvą 75/442 neįvykdymo prejudiciniai klausimai jokiu būdu netampa betiksliais.

28 Komisija, neginčydama kreipimosi į Teisingumo Teismą, raštu pateiktose pastabose nurodė, kad nacionalinis teismas, nustatydamas arba sunkindamas A. Niselli baudžiamąją atsakomybę, savo sprendimo neturėtų grįsti Direktyva 75/442, darydamas prielaidą, jog Teisingumo Teismas konstatuos, kad Dekreto-įstatymo Nr. 138/02 14 straipsnis, naikinantis suinteresuotos šalies baudžiamąją atsakomybę, prieštarauja šiai direktyvai.

29 Šiuo aspektu reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad direktyva savaime negali sukurti įsipareigojimų privatiems asmenims, ir todėl negalima ja remtis byloje prieš tokį asmenį (žr. 2000 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Collino ir Chiappero*, C-343/98, Rink. p. I-6659, 20 punktą). Taip pat direktyva negali savaime be ją įgyvendinančio valstybės narės nacionalinio įstatymo nustatyti arba sunkinti jos nuostatas pažeidžiančių asmenų baudžiamąją atsakomybę (žr. 1987 m. spalio 8 d. Sprendimo *Kolpinghuis Nijmegen*, 80/86, Rink. p. 3969, 13 punktą ir 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Arcaro*, C-168/95, Rink. p. I-4705, 37 punktą).

30 Tačiau šiuo atveju konstatuotina, kad už veiką, dėl kurios pradėta A. Niselli baudžiamoji byla, atitinkamu atveju jos padarymo metu galėjo būti baudžiama. Šiomis aplinkybėmis nenagrinėtina galima bausmių teisėtumo principo įtaka Direktyvos 75/442 taikymui (šiuo aspektu žr. 1997 m. birželio 25 d. Sprendimo sujungtose bylose *Tombesi ir kiti*, C-304/94, C-330/94, C-342/94 ir C-224/95, Rink. p. I-3561, 43 punktą).

31 Todėl prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl esmės

Dėl pirmo klausimo

32 Pirmu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo išaiškinti, ar sąvokos „šalina", „ketina šalinti" ir „privalo šalinti", vartojamos Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies pirmojoje pastraipoje apima tik tuos atvejus, kuriais, atitinkamai, tiesiogiai arba netiesiogiai, medžiagos arba daikto turėtojas perduoda arba pateikia jį šios direktyvos IIA ir IIB prieduose išvardytoms šalinimo arba atliekų panaudojimo operacijoms, remdamasis Italijos teise, savanoriškai arba todėl, kad to reikalauja įstatymas, valdžios institucijos arba dėl medžiagos ar daikto pobūdžio, arba dėl to, kad jis nurodytas pavojingų atliekų sąraše.

33 Sąvokos „atliekos" taikymo sritis priklauso nuo sąvokos „šalinti" prasmės. Ši sąvoka aiškintina atsižvelgiant į Direktyvos 75/442 tikslą, kuris pagal jos trečią konstatuojamąją dalį yra žmonių sveikatos ir aplinkos apsauga nuo kenksmingo poveikio, daromo atliekų surinkimo, vežimo, apdorojimo, saugojimo ir išvertimo, ir į EB 174 straipsnio 2 dalį, kuri nurodo, kad Bendrijos politika aplinkos srityje siekiama aukšto apsaugos lygio ir kad ji yra grindžiama atsargumo principu bei prevencinių veiksmų principu (žr. 2002 m. balandžio 18 d. Sprendimo *Palin Granit ir Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, C-9/00, Rink. p. I-3533, toliau – sprendimas *Palin Granit*, 22 ir 23 punktus).

34 Direktyva 75/442 nenurodo jokių kriterijų, kaip nustatyti turėtojo ketinimą šalinti medžiagą arba daiktą. Nesant Bendrijos nuostatų, valstybės narės turi teisę pasirinkti direktyvose, kurias jos perkelia į savo teisę, nurodomų aplinkybių įrodymo būdus, tačiau tuo nesumažindamos Bendrijos teisės veiksmingumo (žr. 2000 m. birželio 15 d. Sprendimo sujungtose bylose *ARCO Chemie Nederland ir kiti*, C-418/97 ir C-419/97, Rink. p. I-4475, 41 punktą).

35 Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sąvokos „atliekos" aiškinimą medžiagos arba daikto pateikimas šalinimo ir atliekų panaudojimo operacijoms nagrinėjamas kaip veiksmas, ketinimas arba pareiga „šalinti" Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies pirmosios pastraipos prasme.

36 Pagrįsdamas medžiagos arba daikto šalinimo apibrėžimą tik šalinimo arba panaudojimo operacijomis, išvardytomis Direktyvos 75/442 IIA ir IIB prieduose, toks aiškinimas daro atliekų apibūdinimą priklausomą nuo operacijos, kuri negali pati savaime būti apibūdinta kaip šalinimas arba panaudojimas, jei ji netaikoma atliekoms. Taigi toks aiškinimas nepatikslina atliekų apibrėžimo.

37 Šiuo aspektu faktas, kad medžiagai taikoma Direktyvos 75/442 IIA ir IIB prieduose nurodyta operacija, neleidžia daryti išvados, kad ši medžiaga pašalinta, ir todėl gali būti laikoma atliekomis (minėto sprendimo *Palin Granit* 27 punktas). Taigi, jei nagrinėjamas aiškinimas būtų suprantamas ta prasme, kad visos medžiagos arba daiktai, kuriems taikomos Direktyvos 75/442 IIA ir IIB prieduose išvardytos

operacijos, yra atliekos, atliekomis būtų laikomos ir medžiagos, kurios minėtos direktyvos prasme nėra atliekos. Pavyzdžiui, pagal šį aiškinimą kuras, naudojamas kaip degalai, būtų atliekos, nes jis, kai yra deginamas, atitinka Direktyvos 75/442 IIB priedo R1 kategoriją.

38 Tačiau, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo aiškinimas būtų suprantamas ta prasme, kad visos medžiagos arba daiktai, kurie yra šalinami kitaip, nei taikant Direktyvos 75/442 IIA ir IIB prieduose išvardytas operacijas, nėra atliekos, būtų susiaurintas minėtos direktyvos 1 straipsnio a dalies pirmojoje pastraipoje pateikiamas atliekų apibrėžimas. Taigi medžiaga arba daiktas, kurių turėtojas atsikrato tiesiog juos išmesdamas ir netaikydamas minėtų operacijų, nes nėra reikalavimo juos šalinti arba panaudoti, nebūtų laikomi atliekomis, nors Direktyvos 75/442 prasme tai yra atliekos.

39 Iš Direktyvos 75/442 4 straipsnio antros dalies, pagal kurią „valstybės narės <...> imasi būtinų priemonių uždrausti atliekų išmetimą, išvertimą ar nekontroliuojamą šalinimą", aišku, kad atliekų išmetimas negali būti laikomas tokių atliekų šalinimo būdu. Ši nuostata aiškiai atskiria išmetimą nuo šalinimo. Iš jos matyti, kad daikto arba medžiagos išmetimas ir šalinimas šalia kitų yra du atliekų atsikratymo būdai Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies pirmosios pastraipos prasme.

40 Todėl į pirmą klausimą reikia atsakyti taip: atliekų apibrėžimo, pateikto Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies pirmojoje pastraipoje, negalima aiškinti kaip apimančio

tik medžiagas arba daiktus, perduodamus arba pateikiamus šalinimo arba panaudojimo operacijoms, išvardytoms minėtos direktyvos IIA ir IIB prieduose arba atitinkamuose sąrašuose, arba operacijoms, kurioms juos perduoti turėtojas nori arba privalo.

Dėl antro klausimo

41 Antru klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo išaiškinti, ar gamybos arba vartojimo liekanoms gali būti netaikomas atliekų apibrėžimas Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies pirmosios pastraipos prasme, jei jos yra arba gali būti dar kartą panaudojamos tame pačiame, panašiame arba kitokiame gamybos ar vartojimo procese, prieš tai neapdorojus ir nedarant žalos aplinkai, arba pirmiausia apdorojus, tačiau nesant būtinybės taikyti Direktyvos 75/442 IIB priedą pažodžiui į nacionalinę teisę perkeliančio Įstatyminio dekreto Nr. 22/97 C priede nurodytų panaudojimo operacijų.

42 Kaip teigia Italijos vyriausybė, išaiškinimu, dėl kurio pateiktas antras klausimas, siekiama susiaurinti atliekų sąvoką, tam tikromis sąlygomis jos netaikant gamybos arba vartojimo liekanoms, kurias galima dar kartą panaudoti.

43 Teisingumo Teismas konstatavo, kad aplinkybė, jog naudota medžiaga yra gamybos liekana, reiškia, jog buvo šalinimo veiksmas, ketinimas arba pareiga Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies prasme (žr. minėto sprendimo *ARCO Chemie Nederland ir kiti* 84 punktą). Taip pat vertintinos ir vartojimo liekanos.

44 Šio teiginio kontrargumentas galėtų būti tai, kad produktai, medžiagos arba žaliavos, susidariusios gamybos arba gavybos procese, kurio pagrindinis tikslas nėra šio dalyko gamyba, gali būti traktuojamos ne kaip liekanos, o kaip subproduktas, kurio įmonė nenori šalinti Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies pirmosios pastraipos prasme, bet kurį toliau ketina panaudoti arba parduoti jai naudingomis sąlygomis prieš tai neapdorojusi. Toks aiškinimas neprieštarautų Direktyvos 75/442 tikslams. Nėra jokios priežasties tvirtinti, kad atliekų šalinimą ir panaudojimą reglamentuoti skirtos Direktyvos 75/442 nuostatos taikomos produktams, medžiagoms arba žaliavoms, kurios nepaisant gamybos būdo yra ekonomiškai vertingi gaminiai ir kurioms taikytina tokius gaminius reglamentuojanti teisė (žr. minėto sprendimo *Palin Granit*, 34 ir 35 punktus).

45 Taigi, turint galvoje pareigą atliekų apibrėžimą aiškinti plačiąja prasme, siekiant mažinti jų lemiamą grėsmę ir taršą, argumentai dėl subproduktų taikytini tik tuomet, kai produktai, medžiagos arba žaliavos ne gali būti, bet neišvengiamai yra dar kartą panaudojamos tolesniame gamybos procese, prieš tai jų neapdorojus (minėto sprendimo *Palin Granit* 36 punktas).

46 Be medžiagos priskyrimo gamybos liekanoms kriterijaus, kitas kriterijus nustatyti, ar medžiaga yra atliekos Direktyvos 75/442 prasme, yra šios medžiagos panaudojimo dar kartą prieš tai neapdorojus tikimybės laipsnis. Jei medžiagą ne tik galima dar kartą panaudoti, bet turėtojui finansiškai naudinga tai daryti, panaudojimo dar kartą tikimybė yra didelė. Tokiu atveju ši medžiaga yra ne našta, kurią turėtojas siekia „pašalinti", bet autentiškas gaminys (minėto sprendimo *Palin Granit* 37 punktas).

47 Iš išdėstytų argumentų aišku, kad Direktyvos 75/442 požiūriu priimtina produktus, medžiagas arba žaliavas, susidariusias gamybos arba gavybos procese, kurio pagrindinis tikslas nėra jų gamyba, traktuoti ne kaip „atliekas", o kaip subproduktus, kurių turėtojas nenori „šalinti" Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies pirmosios pastraipos prasme, jei jų panaudojimas tolesniame procese prieš tai neapdorojus yra neišvengiamas (žr. 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *AvestaPolarit Chrome*, C-114/01, Rink. p. I-8725).

48 Vis dėlto šie argumentai netaikytini vartojimo liekanoms, kurių negalima traktuoti kaip gamybos arba gavybos proceso „subproduktų", kuriuos galima dar kartą panaudoti tolesniame procese.

49 Panašūs argumentai nepriimtini ir tokių liekanų atžvilgiu, kurių negalima priskirti naudotoms prekėms, neišvengiamai dar kartą panašiu būdu panaudojamoms, prieš tai neapdorojus.

50 Pagal Dekreto-įstatymo Nr. 138/02 14 straipsnyje pateiktą išaiškinimą gamybos arba vartojimo liekanoms netaikomas „atliekų" apibrėžimas, jei jos yra arba gali būti dar kartą panaudojamos kokiame nors gamybos arba vartojimo procese, prieš tai neapdorojus ir nedarant žalos aplinkai, arba pirmiausia apdorojus, tačiau nesant būtinybės taikyti panaudojimo operacijų Direktyvos 75/442 IIB priedo prasme.

51 Akivaizdu, kad toks išaiškinimas leidžia atliekomis nelaikyti ir tų gamybos arba vartojimo liekanų, kurios atitinka Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies pirmojoje pastraipoje pateiktą atliekų apibrėžimą.

52 Šiuo aspektu pagrindinėje byloje nagrinėjamos medžiagos nėra neišvengiamai dar kartą panaudojamos tame pačiame gamybos arba naudojimo procese, jų prieš tai neapdorojus. Tai yra medžiagos arba daiktai, kuriuos jų turėtojas šalina. Pagal A. Niselli parodymus ginčijamos medžiagos buvo išrūšiuotos ir galbūt numatytos tam tikru būdu apdoroti. Šios medžiagos yra antrinė žaliava, skirta plieno gamybai. Tokiomis aplinkybėmis jos ir toliau turi būti apibrėžiamos kaip „atliekos", kol bus realiai perdirbtos į plieno gaminius, tai yra, kol taps gaminiais, kurie yra perdirbimo, kuriam jos skirtos, rezultatas. Iki tol jos negali būti laikomos perdirbtomis, nes minėtas perdirbimo procesas nebaigtas. Priešingai, kai gauti produktai yra pašalinti, momentas, nuo kurio šios medžiagos nebelaikomos „atliekomis", negali būti fiksuojamas gamybos arba realizavimo etape po to, kai jie yra perdirbti į plieno gaminius, nes nuo to momento jų negalima atskirti nuo kitų plieno gaminių, pagamintų iš pirminių žaliavų (žr. perdirbtų pakavimo atliekų atvejį 2003 m. birželio 19 d. Sprendime *Mayer Parry Recycling*, C-444/00, Rink. p. I-6163, 61–75 punktai).

53 Todėl į antrą klausimą reikia atsakyti taip: sąvokos „atliekos" Direktyvos 75/442 1 straipsnio a dalies pirmosios pastraipos prasme negalima aiškinti kaip neapimančios gamybos arba vartojimo liekanų, kurios gali būti dar kartą panaudojamos gamybos arba vartojimo procesuose prieš tai neapdorojus ir nedarant žalos aplinkai arba pirmiausia apdorojus, tačiau nesant būtinybės taikyti panaudojimo operacijos šios direktyvos IIB priedo prasme

Dėl bylinėjimosi išlaidų

54 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Kitų šalių, kurios pateikė Teisingumo Teismui savo pastabas, bylinėjimosi išlaidos nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **Atliekų apibrėžimo, pateikto 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų, iš dalies pakeistos 1991 m. kovo 18 d. Tarybos direktyva 91/156/EEB ir 1996 m. gegužės 24 d. Komisijos sprendimu 96/350/EB, 1 straipsnio a dalies pirmojoje pastraipoje, negalima aiškinti kaip apimančio tik medžiagas arba daiktus, perduodamus arba pateikiamus šalinimo arba panaudojimo operacijoms, išvardytoms minėtos direktyvos IIA ir IIB prieduose arba atitinkamuose sąrašuose, arba operacijoms, kurioms juos siųsti turėtojas nori arba privalo.**

2. **Sąvokos „atliekos" Direktyvos 75/442, iš dalies pakeistos Direktyva 91/156 ir Sprendimu 96/350, 1 straipsnio a dalies pirmosios pastraipos prasme negalima aiškinti kaip neapimančios gamybos arba vartojimo liekanų, kurios gali būti dar kartą panaudojamos gamybos arba vartojimo procesuose prieš tai neapdorojus ir nedarant žalos aplinkai arba pirmiausia apdorojus, tačiau nesant būtinybės taikyti panaudojimo operacijos šios direktyvos IIB priedo prasme.**

Parašai.